

2

**De proprietatibus elemēto-
rum questio utilissima ad mix-
torum naturam et pplexionem cognoscendam cuiuslibet recte
philosophanti summe necessaria. Inter Albertū et Thomā
aliosq; plerosq; philosophos problematica**

Utrū Terra valeat aquis esse vndiq; operta
 Terra sit aquis frigidior
 Terra sit igne siccior
 Aer aque prester humiditate.

Questio.

¶ Utrū inter locantia z locata elementa valeat aquis esse terra vndiq; operta. Sitq; terra aquis frigidior et igne siccior velut aer humiditate est p̄minentior.

¶ Et videt p̄mo q̄ elementa nullo mō se locent. Probat. quia locus erie p̄seruatiu⁹ locati z nō corruptiuus. sed elementa sunt corpa sp̄e d̄n̄ia actiua z passiuā adinvicez. ergo in vno non est virtus p̄seruatiua alterius. sed magis corruptiua

¶ Secūdo sic vniū p̄trarioz nō est natū locare alterū. sed q̄slibet elementum est cuiuslibet p̄trariū. ḡ. D̄inoz. p̄bat testimonio Nasonis p̄mo metha morphoseos. Frigida pugnabāt calidis humencia siccis. Sollia cum duris. et sine pondere habentia pondus

¶ Tercio sp̄ealiter sic. aqua nō est locus terre. Probat. qz terra nō ē locata in p̄cauo aque. s; magna ps terre est discoopra aquis

¶ Quarto sic. aqua labit in terrā z mouet motu naturali. sed est idē locus naturalis motus z naturalis d̄ctis. Confirmat. qz intra terram sunt multe aque. imo quedam particularia maria. vt referet venerabilis. Alter⁹

¶ Deinde arguit q̄ terra sit aquis vbilibet operibilis. Primo ex naturali ordine elementoz. quo p̄uexū inferioris est in p̄cauo superioris p̄ totū circulū rotūditatis sue. vt p̄uexū aque in p̄cauo aeris. et p̄uexū aeris in p̄cauo ignis. ḡ zc.

¶ Secūdo sic. elementa nō locāt se p̄ virtutē locatiuā p̄sequentē suas formas subales. sed virtutē locatiua celi delata. Sed hec virtus locatiua p̄pter celi sp̄ericitatē orbicularit̄ descendit. ḡ elementa orbicularit̄ se locāt. ḡ zc.

¶ Tercio sic. locus aquarū est terre superficies z ad illū locum vndiq; naturaliter mouent. ḡ aque. totaliter z vbicq; s̄m suā naturam sunt in superficie terre. z p̄ p̄sequēs terra erit aquis vndiq; operta

¶ Quarto sic. quecūq; elementoz nō h̄nt symbolū illa colligātur per vniū mediū qd̄ hz cum vtroq; symbolū. sed terra z aer nullū h̄nt symbolū ergo oportet q̄ vbicq; colligentur per mediam aquam que hz symbolum cum vtroq;.

¶ Quinto sic. impossibile est vnus z idem corpus naturaliter esse. p̄ximē locatū in duab; superficieb; p̄cauis duoz corpoz sp̄e distinctoz. s; aqua et terra sunt corpa s̄m sp̄em distincta. ḡ nō poterūt esse in duab; superficieb; p̄cauis. duoz corpoz qd̄ tū sequit s̄m iam dicta. Et p̄mo de terra q̄ primū est in superficie p̄caua aque. et primū in superficie p̄caua aeris. Secūdo de aqua que primū est in superficie p̄caua aeris z terre

¶ Sexto qd̄ factū ē possibile ē fieri. s; terra fuit coopra aqs. ḡ p̄t cooprit D̄ator est p̄bi. D̄inoz. p̄bat qz tpe Noe fuit cataclysmus seu vniuersale diluuiū. vt p̄z Benesi. septimo caplo. vbi d̄r in fine. Obtinuerūt qz aq̄ terrā centū q̄nquaginta dieb;. Et in sequenti caplo. Aque em̄ erant sup vniuersam terrā. Et s̄litter tpe deucalionis z pirthe. vt p̄z p̄mo methamorphosē D̄ullabātq; noui (hoc est magni) montana cacumina fluctus.

A ij.

Arguitur

Terzio videtur, q̄ terra nō sit aquis frigidior.

¶ Quarto sic auctoritate, quoniam hoc cuncti fere testatur philosophorum et medicorum. **¶** Ratione confirmatur via duplici. Una quidem a prioribus nature et causis. Altera vero a posterioribus ipsi nature et effectibus nobis aut philosophorum. Prima quidem via et etiam secunda multiplici innotuit medio. Primo siquidem ex appropriacione qualitatum ad elementa. Nam unumquodque elementum habet unam qualitatem appropriatam quam sibi determinat in ultimo siue in summo. **¶** Luce quidem ratio est quoniam finis quod res unaqueque habet unam formam, et unum esse, sic et unam naturam seu proprietatem ad illam consequentem. Itaque ignis habet summe calidum et non siccum, quoniam formalissimo elementorum formalissima dicitur qualitas. **¶** Aer autem habet humidum quoniam non calidum sed ignis. **¶** Cum quia natura cuius est cuncta ratione disponere humidum elementum superponit calido, ut caliditas humiditate contemperetur et mulceatur. **¶** Aqua habet frigidum quoniam non humidum sed aer. **¶** Cum quoniam due qualitates in summo coniunguntur sine medio.

¶ Secundo sic, elementum qualitatem sibi magis essentiali primo et simpliciter paliter habet in ordine ad omnia alia elementa. **¶** Probat, quoniam ignis simpliciter magis essentialis est caliditas et eam habet etiam excellentius quocumque elemento. **¶** Similiter aeri simpliciter magis essentialis est humiditas et eam habet etiam excellentius quocumque elemento. **¶** Et sic.

¶ Terccio sic, ex conexione et proportione elementorum et qualitatum ad invicem. **¶** Aerius autem existit et iunctura perfecta cum unius actus qualitatem in summo elemento attribuit, passiva alterius elementi subsequitur, post quam et activa incidit alia, et tandem passiva. **¶** Cum itaque ignis caliditatem obtineat in summo post ipsum oportuit elementum poni cuius qualitas passiva esset in summo, hoc autem est humidum aeris. **¶** Ad quod ex necessitate consequitur qualitas alia activa, puta frigidum aque in summo correspondens igni, propter quod et quatuor elementorum terra siccitatem obtinebit extreme, proportionatam aeri non autem frigiditatem.

¶ Quarto monstratur ex elementorum sine, que generatio existit propria animalium et maxime hominis, cum sit ultimum a natura inentium. **¶** Si enim terra haberet frigiditatem in summo cum habeat siccitatem in ultimo ut probatum est, iam tantum frigiditas et siccitas inualesceret quod generatio et vita non possent in ipsa habitantibus adaptari. **¶** Cum frigiditas et siccitas maxime ultimata sit via in morte. **¶** Et ideo videmus quod generatio et vita sub vestigiis polvis in quibus vigent he qualitates in summo omnino tollitur. **¶** Etiam propter hoc que in his excedunt qualitatibus venena existunt, ut opium mandragora. **¶** Quod non contingit cum summe frigidum humido sociatur in aqua, eo quod frigidum obruiditur humido.

¶ Quinto ex proportionabilitate qualitatum ad elementa. **¶** Oportet namque propriam actus propriam dispositionem subiecto figuratam habere. **¶** Licet igitur qualitates quidam sint formales et actus, alie vero materiales et passivae. **¶** Sicut elementorum quorum formalissimum est ignis, materialissimum vero terre, ut itaque formalis et activa qualitas formalior seu minus materiali correspondeat subiecto, oportebit summe frigidum tantum qualitatem activam formaliorum, ut aque sive minus materiali adaptare et non materialissime.

Ad partē negatiuā.

Sexto sic. est duplex frigiditas puta celestis a superioribz acq̄sita q̄ conuenit diuersimode corpibz s̄m distātia maiorē vel minorē a celo vel fonte caloris sole. qua frigiditate terra est frigida. Alia est frigiditas pp̄ie elementaris que p̄legitur materiā et formā element. qua frigiditate aq̄ est frigida. Sed frigiditas qua terra est frigida videt esse ab extrinseco z aduentiuā. sed secūda elementaris qua existit aqua frigida est p̄ se naturalis z p̄sequēs formā. Probat ex sc̄do de generatōe animalū. z ex p̄metatore. xij. metaphis. ponētibz duos calores sp̄e differētes. vnū videlz elementarē. reliquū p̄o ceslestē. q̄ totidē erūt frigiditates. z simplr aq̄ frigidior terra.

Septimo sic. est alia caliditas elementaris. z alia celestis. q̄ etiam alia frigiditas. Nota est p̄na a s̄lī. An̄s p̄bat p̄metator. xij. metaph. ad ducens ad hoc auzozitatē p̄bi in libro de animalibz dicētis q̄ calor celestis receptus in semibz figurat mēbra z format. calor aut elementaris deficcāt z attenuat.

Octauo sic. quatuor q̄itates p̄me videntur p̄stituere numez q̄tuoz p̄moz corpoz. qd̄ nō estz possibile nisi cūlibet elementoz p̄peteret aliq̄ istaz qualitatū p̄mo. sed qd̄ est p̄mo tale est maxime tale. vt d̄r sc̄do metaph. 18. nis em̄ est maxime calidus. qz est p̄mo calid⁹. q̄ aq̄ erit maxime frigida. qz est p̄mo frigida. q̄ erit om̄ibz frigidior. Confirmat. qz nisi sic posset vna q̄litas p̄mo inesse pluribz elementis. Sic igit̄ ex his apparet a p̄ioribz assumptis q̄ aqua est terra frigidior.

Secūda via ex effectibz accepta velut p̄ma multis ostēdit modis. Primo q̄dem ostēdit ex p̄te p̄seruationis caliditatis radioz solis in aq̄ et terra. z hoc triphariam

Primo sic. cum terra sit densa z dura. Aqua vero mollis z rara. Et qd̄ densum est z durū in terra. licet cū difficultate recipiat tñ bñ p̄seruat receptum. Quod in aqua p̄ringit econtra. Itaqz terra caliditate celestē melius aqua retinebit. p̄pter quod z minorē frigiditatem q̄ aqua in se habet. Et licet terra sit indisposita recipere. agēs tñ aut debile aut in materiā indispositā imprimēs idem facit in longo tpe quod z agens forte siue in materiā dispositā in breui tpe

Secundo sic. ex parte q̄tatis terre minoris aqua vbi radij magis vnūtur vbiqz densum z grossum fortius radios refrangit raro z subtili. Luz em̄ potissima cā caliditatis radioz exeret refractio. quanto radij magis inspissant tanto refracti amplius calefaciunt. Qd̄ est in terra euenire z non in aqua. radij em̄ qñ a superioribz in hec inferiora descendūt semp̄ in densum sunt tendētes. Et ideo cū terra minus sit mollis maioris etiā distātie a superioribz in ipa radij p̄defabunt magis q̄ in aqua. p̄pter quod z in frigidabit minus velut caliditate magis affecta

Tercio sic. ex p̄te imobilitatis terre bñ recipiētis z p̄seruātis. Cum em̄ ipsa sit imobilis. aqua p̄o mobilis. Quod autem imobile est melius impulsionem recipit et conseruat q̄ illud quod est mobile. nā motus ī mobilibz videtur infrigidare vt in flantibz z mouētibz ollas accidit bullentes. Ideo cum p̄pter aqua. tuz p̄pter motum aeris z ventos circa talia generat̄ ros non sic virtus celestis calefactiua in aq̄ referuat velut in terra. Quare reelinquit aq̄m terra frigidiorē existere.

Quarto sic. ex effectu. illud est frigidius qd̄ magis imp̄mit in sensus secūdo de p̄tibz animalū. sed aq̄ est h̄mōi. q̄ aq̄ p̄mū erit frigidior nō aut̄ terra

Arguit Resolutio

Dinor pbat. videm⁹ nāqz aquā sue nature relicā etiā pter subtilitatem et motū magis infrigidare terra. Et sic sensibilis experientia videt attestari aquaz esse frigidiorē terra. tactu em̄ iudicat frigidior. sed iudicio sensus est standū in sensibilibz scdo de anima

Quinto sic z secūdo experimento. qz si terra ex situ suo essz frigidior aq̄ tūc seget q̄ aqua pluuialis in media regione aeris genita non foret adeo frigida sicut cetera sunt aque qd̄ fallum est. vt pz experientia sensus. Aq̄ em̄ pluuialis est multo frigidior alijs aquis

Sexto sic. z tercio experimento. si terra ex situ suo esset frigidior aq̄ tūc sequeretur q̄ infima regio aeris esset frigidior media. qd̄ fallum est. Secūda pbat. qm̄ est distantior a fonte caloris.

Septimo sic. illud elementoz est frigidius qd̄ magis calori opponit. cum maxima sit p̄ratorz distantia. hec aut̄ distantia p̄tranctatis inest aq̄ ad ignē. cum inadiuicē sint maxime p̄mptua. Et cū aqua in nulla pars recipet cum igne qualitate. Terra aut̄ cū igne p̄cipet. z hoc in sicitate tāquam symbola qualitate. ergo zc

Octauo sic. Aqua est terra frigidior. Probat ex situ terre z aque. qm̄ terra est eleuatio aqua. imo dicūt q̄ terra fm̄ se totā est magis eleuata q̄ sit aq̄ fm̄ se totā. q̄ terra p̄pinq̄ior est fonti caloris. z p̄ p̄ns min⁹ frigida.

Nono sic. aialia in terra producta magis abūdant sanguine q̄ generata in aqua. que aut̄ plus sanguinis h̄nt reliqs sunt calidiora. q̄ videt a signo q̄ terra sit calidior aqua

De illo arguit q̄ terra nō sit igne sicior. Primo sic. caliditas exurit et desiccet. q̄ maxima caliditas maxime desiccet. s; caliditas ignis est maxima. igit̄ scdo p̄firmat. q̄litate actiue cor̄ndet passiuā. sed caliditas ignis est plus actiua frigiditate aque. q̄ sicitas ignis ē maior sicitate terre.

Postremo arguit q̄ aer nō sit humidior aqua. sed q̄ aqua sit p̄mū humidior. Primo sic. qz p̄mentator septimo metaphisice. Quēdam dū trāsmutatio in suba facit nos scire materiā p̄mā esse. ita z actio formaz sed actio z opus humidi est humectare. Actio aut̄ z opus aque est humectare magis q̄ aeris. vt denotat sensus. cuius iudicio standum est in sensibilibz. scdo de aia. q̄ humiditas inest aque p̄ pus.

Secdo sic. d̄ q̄rto methauroz. Elementoz p̄p̄issime sicci qd̄ē terre. humidi p̄o aq̄. qd̄ aut̄ p̄p̄issime est tale p̄mo z p̄ se videt id existere

Tercio sic. d̄ p̄mentator. Elementoz sicci est terra. humiduz p̄o aq̄ Et de partibz scdo q̄ aqua p̄ncipalr z simplr est humida

Quarto sic. d̄ Galienus p̄mo elementoz caplo. xij. Inuenio in aq̄ summā frigiditatē z humiditatē. In igne p̄o caliditatem z siccitatē. Et in p̄ncipio de p̄plexionibz caplo p̄mo. Nō p̄r aial aliqd̄ esse seu summe calidum vt ignis. seu summe humidū. vt aqua. Qd̄ aut̄ est summe tale illud ē p̄mo z maxime tale. Et pharmacoz p̄mo. Aqua cū eo q̄ infrigidat ē masz gis humida q̄ omnis res.

Quinto sic. qd̄ nō p̄r ab aliquo separt p̄ amplius z pus videt eides inesse illo qd̄ p̄r. cū plus rei essentia forziat. h̄mōi p̄o est humiditas Inseparabilis em̄ est ab aqua manēte illa. semp̄ nanqz p̄manet humida q̄r̄icūqz calefacta sole vel igne. Aer vero calefactus humiditate p̄sumpta ignescit et siccitatem acquirit

Ad partē negatiuā.

¶ Sexto sic. materialiori elemento & ignobiliori detet. proportionabilis q̄ litas. cum igit̄ aqua sit aere materialior & ignobilior eidē inerit q̄ litas maḡ xime p̄sona. hec autēz est humiditas materialior nanc̄ passibilior ac vilior qualitarum existit

¶ Septimo sic. aqua. proportionatur hyemi. aer autē veri. sed hyems est est humidior vere. igitur zē

¶ Octauo sic. humidū aqueū est subtilius humido aereo. igit̄ aqua est aere magis humida. Probat̄ p̄na. qm̄ esse subtile eē diuisibile. & esse. p̄prio termino interminabile sunt p̄prietates humidi. An̄s pbat̄ p̄ p̄m̄ in de sen su & lenfaro. tractatu secūdo. caplo sedo. dicentē. Subtilissimum omnū hu midorum aqua est

In oppositū Sunt naturales p̄bi et p̄sertim magnus venerabilis dominus. Altertus secūdo de generatione. Et ad decisionem p̄sentis questiois duo statuūtur discursus syllogistici quozum p̄mi

¶ Maior

¶ Locantia et locata elementa a celo nō sunt corpora finali ter p̄fecta. sed materialia mixtoꝝ & aiantia p̄petua p̄ncipia

¶ Minor.

¶ Dictionis locus est in substantiali contactu trium elemētoꝝ quo facit leuia descendere & grauiā ascendere mot̄ p̄mi elemēti corporum

¶ Conclusio.

¶ Igitur cum locus mixtionis sit terra pro vita animantium tuenda mixtoꝝum q̄ generatione perpetua non est vbilibet aqua terre circūflua

¶ Isti discursus maior p̄ q̄ ad p̄mā ei⁹ p̄tē. vltzq̄ elemēta s̄q̄ corpa locātia et locata. qm̄ ignis locat aerē. aer aquā. & aq̄ terrā. ita q̄ ignis ē in p̄cauo orbis lune. aer in p̄cauo ignis. aq̄ in p̄cauo aeris. & terra in p̄cauo aque

¶ Considerādū. q̄ elemēta locātia & locata differūt. P̄mo qm̄ ignis in ter elemēta est loc⁹ tm̄ & terra locatū tm̄. aer & aq̄ locātia & locata diuersis elemētis p̄pata. Secdo. qm̄ aer locat⁹ est purissim⁹ in p̄cauo ignis. & ignis in p̄cauo orbis lune. Sed p̄traria p̄ditio est in duobz elemētis inferioribz. qm̄ terra ē purissima in centro. et aqua in t̄re p̄uexo. Lun⁹ signū ē mot̄

¶ Secda p̄t̄cula pbat̄. qm̄ elemēta mixta & aiantia. licz em̄ elemēta materialia miscibilia p̄p̄as habēt formas. ille tm̄ magis s̄q̄ ḡnice q̄ specificē. & ideo nō dant eē simpliciter finale. sicut forma mixti vel aiant Considerādū q̄ differūt mixtū et animatū. qm̄ animatū est quedam mixti species que viuētibz est p̄p̄ta

¶ Minor: p̄met̄ duas p̄t̄culas Prima dē (mixtū autē ex viuētibz rep̄it q̄ loc⁹ mixtiois ē in subali p̄t̄actu triū elemētoꝝ. q̄ sunt aer aq̄ & terra. Secda dē q̄ mot⁹ celi ad locū mixtionis facit elemēta leuia descendere & grauiā ascendere & manifeste sunt ex p̄mo de generatōe in fine

A iiii

Resolutio

Confusio quatuor continet periculas. Prima de qua loquitur mixtionis sit terra. Secunda quae aequa non est vndique circumflua terre. Tercia pericula insinuat per maiorem partem et quarta secundam. Prima pericula conclusionis liquet ex maiori quantitate loci mixtionis est in actu subali truum elementorum, sed circa terram substantia liter se contingit aer aqua et terra, igitur etc. Secunda pericula probatur primo ex tertia que est autoris tractatus de sphaera sic, dicentis. Trium elementorum quodlibet terras orbiculariter circumdat, nisi primum siccitas terre et humor aque obstitit, ad vitam aiantium tuendam. Vel secundo ad eorum permanentiam, periclitiora enim animalia indigent aere ad calorem eorum preservationem, vnde opus fuit des nudari in aliquibus locis terram aeri ut ad esse nobilium faciat animalium. Quare inquit Algazel. Degere namque non possent in aqua cum gaudeant pulmone

Secundo probatur quarta pericula que est venerabilis domini Alberti magistri, secundo methauroz tractatu tertio, capitulo ij. Et ante eum Avicenna et Algazel, quod secundum naturam perpetua est generatio in diuersis speciebus vniuersi. Et impossibile est per naturam vndique terram esse aquis cooperatam. Ans est philosopho de generatione. Probatur prima, quod locus generationis mixtorum est in physico contactu trium elementorum, ut dicitur in libro perigeneseos. Sed si terra esset vndique aquis operata solum duo elementa se tangerent, quoniam aer contingeret aquam et non contingeret terram, ergo etc.

Tercio probatur idem, quod in loco mixtionis concurrunt tria elementa cum radiis solis qui sunt loco ignis, sed si terra foret vndique aquis operata tunc radii solis qui principaliter generant non immediate tangerent eam. Nec in ea quicquam generaret. Ergo per mixtorum generationem perpetua super aquas terra est eleuata

Quarto terra in quadam sui parte inuenitur aquis discoopra, quoniam in parte septentrionis terra est eleuata, secundo methauroz, et hoc virtute stellarum existitium in xij. imaginibus que sunt extra zodiachum in septentrione persequitur mare oceanum, ut inquit Consiliator magnus ne superinundet terram. Iuxta illud psalmus Longregasti aquas in vtre, propter quartam virtutis relaxationem enigmatazant diluuium contigisse

Quinto probatur idem ex motu solis non permittentis inter duos tropicos terram esse aquis operatam, sed suo radiorum calore resoluentis aquam in vapores aut terram rarefacientis, ita quod porosa humidum imbibat aque. Secundo equalis est motus accessus et recessus solis in obliquo circulo. Quatumque de humido terre accrescit in hyeme tantum de ipso rursus decrescit in estate. Et ita pars quae nunquam aqua tota siccat nec terra aquis operatur

Sexto probatur ex parte aque terram circumfluentis dupliciter. Primo ex parte figure, secundo ex parte motus. Primo sic non habet aqua figuram sphericam ut notum est. Et terra sphericaliter non circumdat. Secundo sic quoniam aqua non habet motum circularem, sed a polo diffunditur in polum per vtrumque punctum orientis et occidentis, etc.

Septimo probatur pars terre discoopra lenior est ea que est coopra. Et ergo illa pars terre lenior grauiore depellere nequit ut fiat in equali distantia a celo. Et ideo pars terre vel terra secundum illas partes lenior manet aqua eleuata, imo videtur quod terra secundum se tota est magis eleuata quam aqua secundum se rotata. Quia si terra esset declinior ad illam moueretur mare secundum se totum. Verum aliqua pars terre est mari declinior ad quam mouetur. Et altior alia impediens maris ascensum.

Questionis

Dator

Ex motu lumine et influencia celi est ois qualitas alterabilis in materia transmutabili. Elongatione ⁊ p̄pinq̄uitate differenti

Dinoz

Terra distācioz est a calozis origine Lūis frigiditas sic cum stabīle facit non ebullire. Sicut calor in aere facit humidum subtiliter diuisibile ⁊ termino p̄prio interminabile

Conclusio

Ergo inter locantia et locata elementa est terra aquis frigidior. Et ignescicior. Quēadmodū eis aer humiditate exīstīt p̄eeminentior.

Istius discursus maior cōplectit̄ duas p̄riculas. Prima dicit q̄ om̄is qualitas alterabilis in materia transmutabili est ex motu lumine ⁊ influencia celi. Secūda dicit q̄ hoc est differenter elongatōne ⁊ p̄pinq̄uitate

Prima particula est venerabilis dñi Alteri magni scdo de generatōe Et p̄bat q̄ necesse est hunc mundū inferiorē esse cōtinuū larō n̄b̄ superioribus celi vt tota eius virtus inde gubernetur. Et q̄ celum est instrumentū eū intelligentie tricausaliter agēis effectiue formaliter ⁊ finaliter. Ideo virtuti intelligentie triplici p̄portionant̄ motus lumē ⁊ influencia celi. Quoz rum lumen vehitur in motu. Et influencia in motu ⁊ lumie Et differunt sic q̄ lumen celi peringit ad aliquē effectū ad quē motus peringere non p̄t Quia motus ad terrā non peringit que manet stabīlis ⁊ quiescens Iuxta quod canit. Terram dedisti immobilem. Motus em̄ celi peringit p̄ ignem ⁊ sup̄remā regionem aeris motam. vsq̄ ad immobiles mediā ⁊ infimā regiones ⁊ aquā ⁊ terrā Et licet aqua maris motu flux⁹ ⁊ reflux⁹ moueat. Ille tñ motus nō concomitat̄ motū circularē celi sed motū lumē et influentiam lune.

Secundo influencia celi peringit ad ea ad que motus ⁊ lumen pertinere non possunt. Quoniā influencia p̄ducit sub terra aurū argentū mineras ⁊c. Et quidē in visceribz de quibz inquit Ouidius maioris sui volu minis libro primo sic. Nec tantū segetes alimentaq̄ debita diues poscebat̄ humus. Sed itum est in viscera terre.

Secunda p̄ricula p̄bat q̄ omne agens fortius agit in p̄pinq̄ū q̄ in distans. ⁊ celum p̄mo materiā elementoz calefactibilem maxime calefacit vel calore adurente desiccante seu exterminante omnē humorē in igne.

Secūdo in certa distantiā calefacit debilius calore secum permittente humorem in aere. Et vltra illā distantiā amplī⁹ p̄ se nō calefacit. Sed

Tercio p̄pter magnā distantiā subsequenter frigefacit aquā verū non frigiditate maxima sed secum permittente humiditatem.

Quarto in maxima distantiā maxime frigefacit terram frigiditate desiccante exprimente seu excludente omnē humiditatem.

Dinoz continet tres particulas Prima dicit q̄ terra est distācioz

Resolutio

seu elongatior ab origine seu fonte caloris Secūda dicit q̄ frigiditas terre suū facit sicū stabile z nō ebullire. Tercia dicit q̄ calidū aeris facit humidū eius subtile diuisibile z p se intermiabile Prima pericula pbat q̄a celi motu lumie z influentia fontaliter calefacit hec inferiora z pterium motu solis accessus. Sed ab hac origine fontali caloris terra magis abest ceteris elementis. **¶** Maior ē nora, minor pbat multipliciter.

Primo auctoritate phi pmo methauroz dicētis z talē ordinē elemētoz ponētis. In medio q̄dem igit z circa mediū ē q̄d grauisimū z frigidissimū terra z aqua Circa hec autē z habita his id est consequēter ordinata aer quē ppter cōsuetudinē vocamus ignē nō tñ est. Et ignis q̄ feruor dicit z c. hec ille. Secūdo pbat auctore trac. de sphaera dicēte. Et in terra mun di centrū in medio oim sita Circa quā aqua Circa aquā aer Circa aerē ignis illic purus z nō turbidus orbem lune attingens. Et infra. Quorū trium quodlibet terram orbiculariter vndiqz circumdat nisi q̄tū siccitas terre humori aque obsistit ad vitā animātū tuendā. Et infra Que vt ceterum mundi. ponderositate sui vndiqz equaliter fugiens. rotunde sphaere mediū possidet. Tercio pbat clarius auctoritate sultonētis poete clarissimi maioris volumis libro pmo dicētis Ignea cōueri vis. z siue pondere celi Emicuit. Simaqz locū sibi legit in arce Proxim⁹ est aer illi leuitate locoqz Denior his tellus elementaqz grandia traxit. Et pressa est gravitate sui circūstius humor. Vltima possedit solidūqz coereuit orbem. Ecce quō terra possidet vltima

Secūda z tertia particule magis lucide pnt in cōclusionē clarescere vbi dicit q̄ ppter causas p̄dictas terre siccitas est magis naturalis elemēto q̄ siccitas ignis. Et q̄ humiditas in aere naturalior est humiditate aque.

Conclusio silt continet tres periculas. Prima dicit q̄ inter elemēta est terra aquis frigidior. Secūda dicit q̄ eadē terra igne est siccior.

Tercia p̄o dicit q̄ aer est aquis in humiditate p̄cellentior.

Prima pericula pbat pmo auctoritate phi pmo methau. in pncipio dicit. Illud quod est in medio positū est grauisimū z frigidissimū. Sicut terra z tunc aqua circa mediū v̄l circa terrā posita. Et circa hec scz terram z aquā ab illis habita siue cōsequēter ordinata sūt vt aer z ignis.

Secūdo pbat qm̄ quātūcūqz aliquid magis distat a fonte caloris tanto minus est calidū z plus frigiditati admixtū Lū vñiqz debilitet distātia a sui pncipio. Sed terra p̄e ceteris elementis distat amplius a fonte caloris vt a corpe celesti motu calefaciente ac lumie secūdo celi seu etiā ab igne. Assumptū est de mente venerabilis dñi Alberti magni sc̄do de generatione quonā ex motu lumie z influentia s̄m ip̄m̄ est omnis calor in materia calefactibili necessē ē ergo in materia illa maxime calorem profunda ri que perpetuo est iuxta perpetuū z velocissimū motum z celi lumen. Et hec ē materia ignis. Secūdo cuz vis minor sit in eo q̄d. mediate ē sub celo scz igne mediate rēo calidū nō ita abūdat i aere sicut i igne Et ergo calidū aeris nō adeo siccatur materiā eius sicut calidum ignis materiā suam Et **¶** in aere remanet materia sub humiditate.

Tercio recedente hac materia plus a principio caloris deficit calidum

Questionis

et oritur frigidum.

Quarto ad plenū a fonte caloris recedente materia supabundat frigidum exprimens omnē humiditatē. Nec altertus. Igitur cum quattuor elementa transmutabilia corpora sic totaliter stent sub potestate celi videtur hec opinio rōnabilior que ponit terram ex suo situ aqua frigidiorē.

Quod autem non sit alia elementorū natura quā eis fuerit derivata a virtute superiori in materiā eorū sic vel aliter susceptivā sic ostendit. Nam sic se hęc natura aīaliū ad elemēta ita se hęc elemēta ad celestia. Sed nulla ē natura in aīalib; maxie in his quorū formaeducta est ex potentia materie nisi ex elementis recepta. Ergo etiā non erit alia elementorū natura preter receptam a superioribus in talem eorum materiā.

Tercio pbatur quoniā quanto inter elementa formalia plus dominatur in aliquo elemento forma tāto est ipsum elemētum calidius igitur quanto inter elementa materialia plus dominat in aliquo elemento materia tanto est ipm frigidius. Probatur quia inter elementa formalia ignis est calidissimus ex quo est formalissimus ergo inter elementa materialia elementum erit frigidissimū ex quo est materialissimū.

Quarto pbatur ex parte effectuum calidi et frigidi. Et primo ex raritatis et densitatis. Quanto elementum est rarius tanto est calidius. Sicut patet de igne et aere quorum ignis est rarissimus seu subtilissimus ex eo qd est calidissimus. Igitur illud elementum est frigidius quod est densius compactius et grossius. Sed terra densior compactior et grossior est elementis ceteris. ergo minor est nota. Sed maior probatur. quia frigidi motus est a circumfrentia versus centrum congregando. vt dicitur secundo de generatōne et corruptione.

Secundo probatur ex parte principij motus localis que sunt qualitates motiue gravitas et leuitas. Quoniam gravitas et leuitas sunt qualitates secunde a primis videlicet a frigiditate et caliditate causate. Sed leuitas absoluta vlt simpliciter stat cum caliditate vltimata hoc est intensissima. ergo gravitas absoluta vel simpliciter stat cum frigiditate vltimata et intensissima. Sed gravitas terre est absoluta simpliciter vel summa. ergo etiā summa et intensissima erit eius frigiditas.

Tercio probatur ex parte motus localis quia motus calidi est sursum ita qd quanto magis aliquid est calidum tanto magis plus eleuetur. Sicut est motus ignis ad aerem. Ergo motus frigidi est deorsum tendere ex opposito. Ita qd quanto magis aliquid est frigidum tanto magis deorsum tendat. Sicut enim simpliciter ad simpliciter ita magis ad magis. scilicet motus terre est hmoi ad aquam. ergo terra est aqua frigidior.

Quarto pbatur ex parte loci. Quorum locus est contrarius illoz etiā est contraria forma et qualitas et que inde procedunt. Nam quantum natura dat de forma tantū dat de motu et loco. quarto celi et mundi. Sed elementum superius vt ignis locū obrinet nobiliores quoniam obtinet qualitatem formaliozem hoc est maiorem caliditatem. Ergo habens locum viliozem videlicet inferiozem habebit qualitatem priori oppositam id ē maiorem frigiditatem et materialem.

In oppositū facta

¶ Ad secundū pmo dōm q̄ elementa nō locant se s̄m virtutē locatūas p̄sequentem formas subales elementoz. q̄ s̄m illam cōtrariant. sed s̄m virtutē p̄siliatiuā corporis p̄mi locantis. de qua loquit̄ Boetius libro rerū cū dicit ad terrarū celiq̄ satorē seu conductozem Tu numeris (id est p̄ portionibz) elementa ligas vt frigora s̄m̄is. Arida pueniant liquidis Nec illud repugnat qm̄ p̄pria qualitas elementi stans sub virtute locatis uia celi altam induit p̄ditionem quam nō habuit sub potestate sui p̄prij elementi z nature sue relicta Lūius simile reperitur in calore qui sub potestate z virtute ignis incinerat. sed sub potestate anime vt instrumentuz eius carnificat Secūdo dicendū q̄ elementa non symbolifantia seu in ambabus qualitatibz cōtraria se non locant. Sed elementa symbolifantia z in vna qualitate cōuenientia. Et hoc verum est si fiat sermo de loco p̄prio. nō autē de p̄muni loco Tercio dicendum q̄ elementa s̄m partes illas extremes quibz se locant p̄rrietatem perfectam non habent sed ab excellentia p̄rrietatis remissa sunt. Et sic ignis s̄m eam partem qua locat aeres p̄cedit maxime ad naturā aeris. Similiter aer s̄m partē qua locat aquā nō est aque multū p̄rarius.

¶ Ad terciū dōm q̄ elemēta s̄m suas particulares naturas z formas totaliter se locant z s̄m totam circūferentiā. ita q̄ conuexum inferioris elementi est in p̄cauo superioris. Sed elementa per naturam vniuersales que est in celestibz corporibz ex motu lumine z influentia mouentem ea ad locū mixtionis se non circūdant vel locant circūferentialiter. sed magna p̄s terre sup̄ aquas eleuata est ad vitam aiantium tuendā

¶ Ad quartū dicendū q̄ illic nō est aqua sicut in loco nec totaliter. sed partialiter t̄m Secūdo etiā aqua nō est illic s̄m naturā particulare. sed s̄m naturam vlem morus p̄prij celozum z motus planetaruz in zodiacho miscentem elementa z mouentem ad locum mixtionis. al̄s non fieret mixtio ad generanda minoralia Secūdo accidit hoc aque. eo q̄ est intermixtiabilis p̄prio termino. Et ideo licet aqua sit leuior terra p̄pter tamen sui interminabilitatem vndiq̄ fluit ad ipsam ex natura humidit̄ quod querit terminum alienum.

¶ Ad quintuz quo arguebatur q̄ terra sit aquis vbiliter operibilis ex naturali ordine elementozum dicendū q̄ hic ordo est in superioribz elementis. Sicut em̄ p̄uexum totius ignis est in p̄cauo orbis lune. ita p̄uexum totius aeris in p̄cauo ignis. Sed non obseruatur hic ordo in elementis inferioribz. quoniam aqua ex magna parte sub terra depressa est vel terra super aquas eleuata ad salutem animātiū tuendam. ¶ Si videat̄ p̄tra naturam particularem elementoz talis ordo p̄currere. non tū p̄tra vniuersales existit vniuersi. cuius intentio est cūcta semp̄ in melius ordinare donec ad summū aptibile pueniat qd̄ est omnīū finale appetibile.

¶ Ad sextum dicendū q̄ verum est s̄m motum diurnū celi. Sed p̄pter motū p̄prium planetarum elementa a locatōne spherica recedūt nec se locant circūferentialiter. Et ergo sicut motu diurno hec elemēta sphericaliter sese p̄inerēt z s̄m particulare naturā. ita nūc p̄pter motū planetarū p̄prium in obliquo circulo ab ista sphericitate multipliciter recedūt. imo terra eleuata est vlt̄ ad p̄factum subalem aeris z aque tanq̄ ad locū mixtionis

Ad argumenta.

¶ Ad septimū dōm q̄ aque mouent ad superficiem terre naturaliter. sed ad eam nō mouentur vñdīq̄. quoniam magna pars terre est eleuatioz magis na parte aque. ergo ad illam aque nō mouent naturaliter. prohibet em̄ ascēsum agnarum altitudo terre. ad quam si aque mouerent p̄tra p̄p̄riā naturā ascenderent.

¶ Ad octauū est dicēdum q̄ terraz aer colligant p̄ medium aque ex eo q̄ in nulla qualitate habent symbolum. sed nō colligant vbiq̄ p̄ mediam aquam. sed magna pars terre sup̄ aquas eleuata est p̄ naturā v̄lem. Lū ratio in declaratōe p̄clusionis p̄tū discursus assignata multiplex fuit.

¶ Ad nonū est dōm q̄ nihil p̄hibet duas superficies concavas corporoz diuersoz esse eundem ⁊ naturalem locum. Sicut patz in omnibz plantis q̄ partim in terra ⁊ partim in aere sunt. ⁊ partim etiam quandoq̄ in aqua. Scdm̄ em̄ partem qua trahit nutrimentum s̄m̄ radicem planta ponitur in terra. Et vbi digerit ibi indiget aere. quia indiget calido digerere ⁊ eleuante nutrimentum a radice in ramos. ⁊ sic s̄m̄ stipitem ⁊ corpus est in aere. Sic terra similiter s̄m̄ eius inferiorē partē est in loco suo naturali. s̄m̄ alias autē partes virtute vniuersalis nature est extra locum suum seu in loco aeris ⁊ aque.

¶ Ad decimū est dicēdum q̄ impossibile est p̄ naturam esse aliquādo cataclysmum seu vniuersale diluuiū. prout alibi patz. Licet em̄ diluuium particulare in parte aliqua terre sp̄cālī causam habeat naturalē. generale tamen diluuiūz non potest naturaliter euenire. De quo vide latius in quodādam dubio.

¶ Ad vñdecimū quo arguebat. terra non est aqua frigidior. sed aqua determinat sibi frigiditatē. dicēdum est sub tali notamine. q̄ in hac materia p̄rouerbia est probabilis inter venerabile dominū Albertum ⁊ Egidium de rhoma ⁊ Consiliatorē magnū. Nam licz in hoc conueniāt quia dicitur quod dicitur elementum sibi vnā qualitatē in summo determinare. In hoc tamē variāt. quoniam venerabilis dominus Albertus in cōmēto secūdi de de generatione vult q̄ hoc dictum philosophi non sit intelligendum quasi elementum illam qualitatē quā in summo determinat excellētius habeat q̄ cūq̄ elementō. Sed hoc sic intelligēdum est. qz cum ex duobz qualitatibz p̄stituat quod dicitur elementum. vna tamē magis est elemento essentialis seu coessentialis ⁊ magis ex elementis essentialibz manās q̄ alia. Dicit ergo elementum qualitatē illam sibi in summo determinare quam habet inter duas qualitates sibi magis naturalē. Sed Egidius de rhoma ⁊ Consiliator magnus quos multi imitātur dicit q̄ illā q̄litate hz elementū excellētissime simpliciter ⁊ in ordine ad alia elementa quā sibi in summo determinat. ⁊ ita dicit ignē esse calidissimū. aerē humidissimū. aquā frigidissimā. ⁊ terraz siccissimā. Quod p̄cedit venerabilis dñs Albertus de igne ⁊ aere. s; non p̄cedit de aqua ⁊ terra. imo dicit terrā frigidiorē quoliter elementō propter causas predictas.

¶ Ad xij. dōm q̄ aliquū elementū qualitatē sibi magis essentialē p̄mo ⁊ p̄ncipaliter hz etiam in ordine ad alia elementa. sed hoc non est vniuersaliter ⁊ regulariter verū in omnibz. qz non est verum in duobz vltimis elementis q̄cum ad qualitatē actiuam. Nam aque p̄mo ⁊ essentialius p̄uenit frigidū.

In oppositum facta

tas q̄ humiditas. ⁊ terre p̄mo siccitas q̄ frigiditas. Simplr tamen terra est frigidior aqua

¶ Ad decimumtercium est dōm q̄ nexus elemētōrum ⁊ p̄portio qualitatū adinuicē non cōsistit in hoc q̄ in summo elemēto sit summa qualitas actiua. pura caliditas. ⁊ in subsequēti elemēto summa qualitas passiua videlicet humiditas. In aqua vero iterum qualitas actiua. vt frigitas sunt ma. Et in terra qualitas passiua. videlicet siccitas summa. Sed nexus ⁊ p̄portio elemētōrum est vnio eorū in qualitate p̄portioata siue symbola. De qua Boetius in tercio. Tu numeris (id est p̄portioibz) elemēta ligas. vt frigoza flāmis. Arida conueniāt liquidis. Vñ elemēta in nulla qualitatū symbolifantia nō necūtur

¶ Ad decimūquartū est dōm q̄ in generatione animalū vel hominū elemēta manēt non tamē numeraliter distincta. sed solummodo p̄m suas formas ⁊ qualitates. ita q̄ in generatione animatozū ⁊ etiā mixtozū p̄ua alteratōe. omniū elemētōrum fiat vna materia. quatuor tamē formis distinguibiliter subiecta. Fiatq̄ minimū vnus elementum cum minimo alterius. Et ergo nihil refert vtrum in terra sit summa frigiditas in eodē animato aut mixto. vel in aqua ad hoc vt summa frigiditas p̄ceperetur. vt rum adeo bene atq̄ p̄fecte summe frigidum terre in mixtione humido sociatur ⁊ ab eodem obtunditur. ac si summe frigidum in eadem aqua humido sociaretur.

¶ Ad decimūquintū est dicēdum q̄ ex illo argumēto etiā sequere tur q̄ aer foret in summo frigidus si q̄litas actiua formaliori elemento adasparet. quoniā aer est aqua formalior. nūc autē aer in summo est humidus. Dicendū ergo q̄ cū ex motu lumine ⁊ influentia celi sit omnis qualitas alterabilis in materia trāsmutabili. elongatione ⁊ p̄pinq̄uitate differente. Et cum terra sit distantior ab origine caloriz q̄ sit aqua. ideo terra est etiā magis frigida. Secūdo dōm q̄ quāto elemētum est minus frigidū ⁊ magis calidū tanto est formalius ⁊ nobilius. Et ergo cū aqua sit formalis elemētum terra. erit aqua minus frigida

¶ Ad xvi. est dōm q̄ agens extrinsecū ⁊ aduentiuū p̄formā inducere patienti p̄naturalē p̄m mentē venerabilis dñi Alberti in libro de p̄prietatibz elemētōzū dicentis bñ p̄ingit aliquid agere formā aliquā in p̄p̄ticiis qd̄ est accētale. ⁊ tñ forma inducta ē naturalis. Et hoc inq̄t in omni passiuo qd̄ naturaliter est receptiuū illius forme. Agens em̄ hoc est efficiēs est semper extrinsecū. ⁊ tñ paties naturaliter suscipit formā qñ potentia est in ipso. Vñde caliditas q̄uitis a motu generet. tñ naturalis est materie ignis. Hec ille. Sic frigiditas q̄uitis a motu generet. tñ naturalis est materie extrinsecā ⁊ aduentiuā est tñ p̄naturalis terre. Secūdo dōm q̄ aque frigiditas quā aduersarij dicūt p̄secutā elementi materiā ⁊ formam est a superioribus acquisita. sicut terre frigiditas p̄m mentē venerabilis dñi Alberti formas elemētōzū asserētis esse materie trāsmutabili distributas ex virtute ⁊ potestate celi et nō aliūde. Tercio dōm q̄ frigiditas celestis ⁊ elemētaris sunt vna frigiditas p̄m subam differēs p̄m modū essendi. Vñ sicut calor celestis ignis et aie. sic frigiditas celestis que est ex celo ⁊ que p̄uenit rebz p̄m formā suā sunt in eodē vnū et idē. qz vna est ex alia. Elemētaris em̄ est ex celesti

B ij.

Ad argumēta

¶ Quarto dōm ad pmentatorē nō valet q̄ duo colores in elementis sint tanq̄ sp̄e differentes. cū illud dicat non q̄dē relatōe facta ad elementa. sed ad mixta tm̄. In quibz reperitur calidū igneū tanq̄ instrumentū nutriti menti pparatum z celeste seu viuificatiuū z informatiuū magis. qm̄ elementū est simplex corpus. nō autē mixtum

¶ Ad xvij. est dōm q̄ triplex calor diuersos hz effectus. sed hec diuersitas nō est in suba z entitate qlitatis. sed vna caliditas z eadez psequens formā elementarē celesti virtute pductā triplicis est virtutis operandi fm̄ q̄ triplici agenti principali subferunt

Et si replicet. terra. ois caliditas est celestis. q̄ z frigiditas. Cōsequētia est nota a sili. Probat aīns. qz ois calor a virtute celi pducit. Dōm q̄ caliditas d̄ celestis z sili frigiditas. nō qz est mediāte forma elementa a virtute celi producta. qz sic om̄s elementa qlitas celestis est. Sed d̄ celestis. qz calor elementa efficit instrumentū virtute mixtionali celesti qua cōsiliat biliter elementa in mixto pueniūt. Irrationabilis q̄ adduci videt ad ppositū ab Egidio z Consiliatore de duplici frigiditate

¶ Ad xvij. est dōm q̄ hec rō parū pcludit. Nā pcesso q̄ q̄d̄ sit elementum habeat vnā qualitātē sibi maxime naturalē quam p̄terea sibi p̄mo et p̄ncipaliter in ordine ad aliā qlitātē p̄ugam determinat. Nō tm̄ semp̄ eaz in ordine ad om̄ia alia elementa p̄ncipaliter hz. Et ideo nō sequit̄ q̄ habeat eam simplr̄ maxime. Sc̄do dōm q̄ aq̄ tene hz frigiditātē loco primo sed nō simplr̄ seu intentione forme. Alioquin cū aqua habeat p̄mo grauitatē aqua esset terra grauior. q̄d̄ falsum est. Ad p̄firmatōem dōm q̄ elementa p̄prie nō numerant̄ p̄ qlitates sed p̄ p̄binationes qlitātū. quarū vnā des termināt sibi in summo p̄patione facta qualitātū ad inuicem z non in ordine ad om̄ia alia elementa.

¶ Ad. xix. dōm. q̄ ex hoc q̄ terra est densa z dura. aqua p̄o mollis z rara. demonstrat̄ terra esse frigidior. qm̄ durū z densum sunt effectus frigidit. sicut molle z rarū sunt effectus calidi. Sc̄do dōm q̄ densus z durum terre solū modo p̄seruant caliditātē extrinsecā celestē in superficie. hoc est superiori facie terre. Et ob hoc nō p̄t dici q̄ tota terra minorem habeat frigiditātē aqua. Tercio dōm. q̄ terra est indisposita ad receptiōem caloris. Et agens debile fit agendo nō p̄pter se sed p̄pter distantia eius a terra nec longo tpe agit verū tanto tpe fit absens infrigidando q̄to tpe fuerit p̄sens calefaciendo

¶ Ad. xx. est dōm q̄ lumen radiōsū solis nō penetrat terrā. quēadmo dū influentia penetrat in viscera terre. sed duraxat terrā calefacit in superficie vbi radij reuerberantur. Et ideo cū nō totā calefaciat terrā nō p̄t ex fortitētia refractione radiōz tota terra dici plus calida vel minus frigida. sed aqua tota est minus frigida z caliditate magis affecta

¶ Ad. xxi. est dōm p̄cedendo q̄ in aqua mobili solares radij minus fi gūtur cuius testimoniū p̄ter aqua fluuiialis frigidior aqua stagnali. Sed hec frigiditas est accidentalis. Tum quia motus est calefactiuus. Tum qz essentialis z intranea frigiditas est ex rotali z p̄rima elongatōe elementa a fonte caloris. frigiditas autē aque est partialis z q̄dem minoris partis. Insuper frigidū aque cum humido fluente est remissius frigidus stante cum

In oppositū facta

siccō terre. Cum virtus vnita sit fortior dispersa.

Ad vicesimūsecundū ē dōm q̄ nō ē frigiditas aque maior frigiditate terre h̄ frigiditas aq̄ factū? p̄cipiat frigiditate terre. Q̄ ar̄ iudicet aq̄ frigidior terra puenit ex eo qm̄ aq̄ subtilitate sua r̄fluxibilitatemagis r̄ forti? occupat tactū q̄ terra q̄ p̄pter sui grossitiē nō ē nata sensui tact? circū circa p̄ungi. Quāto em̄ fortius sensibile cōiūgit sensui r̄ agens passo p̄fectius cōiūgit tanto fortior est tactus r̄ sensibilis imutatio.

Ad vicesimūterciū est dōm q̄ aqua pluuiialis nō est in media regione aeris tanq̄ in loco naturali. Quia om̄e corpus in suo pp̄rio naturali loco q̄e scit r̄ nō mouet extra ip̄m. S̄z aqua pluuiialis in media regione aeris ex̄is mouetur deorsum ad naturalem locum aque.

Ad vicesimūquartū est dōs q̄ frigiditate q̄ est p̄uatiue ex celestibz corp̄ibus videlicet essentialis p̄ se vel naturalis que est ex debilitate radiōz direz̄ctōz infima regio aeris est frigidior media. vt p̄bat argumētum. Infima em̄ regio nullā h̄z caliditate nisi ex radijs reflexis. Et sic media regio p̄ cōpatōnem ad infimā est frigida accidentalit̄ frigiditate. Tū p̄ se totus aer sit calidus r̄ humidus. Quia in ea deficiūt radij directi quibz calefit suprema regio. Et etiā reflexi quibz accidentaliter calefit infima.

Ad vicesimūquintū est dōm q̄ tamen si terra cū igne symboliser in siccitate. Tamē terre siccitas ab ignis calido nō dependet. Quē admodū siccitas ignis dependet verū magis dependet ex p̄teraria causa videlicet ex intēsa frigiditate terre oēm h̄miditātē exp̄mente. Ergo quē admodū ignis est maxime calidus caliditate humore exterminātē. Terra erit maxie frigida frigiditate humore excludente. Et si replicetur

Contra p̄me qualitates a nullo dependent sed calidū frigidū h̄midū et sicū sūt q̄litates p̄me elemētoz. q̄ siccitas symbolia q̄litas nō dependet a caliditate ignis vel frigiditate terre. igit̄ hec solutio locū non h̄atet. Dōm q̄ int̄ quoz q̄litates p̄mas elemētoz adhuc ordo ē Quia inter eas q̄litates actiue caliditas r̄ frigiditas sūt priores alijs passiuis. Et ab actiuis passiuē dependent. Et vltterius inter duas qualitates actiuas caliditas est prior simpliciter nec illud inconueniens est.

Ad vicesimūsextū est dōm q̄ quāto terra eleuata ē versus aquilonē tantum aqua eleuata est versus meridiē celi vbi ē copia caliditatis. Et qm̄ aqua in decuplo maior ē terra igit̄ aqua ē intensiue calidior. Tum secūdo intēsiue qz sua magnitudinē impedit ne terra calefieri possit. Tū etiā qz in meridie est maior caliditas q̄ circa aquilonē vbi terra eleuat vlt̄q̄ dep̄mit.

Secūdo dōm q̄ h̄z in terra frigiditas sit ab vlt̄ natura celi p̄uatiue Illa tū distributa ē nature p̄riculari terre qua terra esset vndiqz sub aquis vñ accidit terre q̄ elenet sup̄ aquas. S̄z postea accēte in aliq̄ remanet adhuc qd̄ p̄ se est in illo vñ manet in terra frigiditas intensa.

Tercio dōm q̄ terra cōi modo loquēdi d̄z eleuata sup̄ aquas magis tū fortior dōm q̄ aqua sub terris esset depressa. Qm̄ sol in signis meridionalibz seu hyemalibz est in opposito augis r̄ p̄inquoꝝ nobis ex̄is q̄ in signis septentrionalibz vel estivalibz. Et dicit̄ oppositū augis longitudo pp̄ior. eccentrici q̄ maxime accēdit ad centrū mundi. S̄z Arc̄ longitudo longior pars eccentrici que maxime remouet a centro mundi.

Ad argumēta

Ad vicissimū septimū ē dōm pcedēdo q̄ aīalia terrestria sūt aquatīes ca-
lidiora z hoc ppter eorū nobilitatē. S; ille calor nō ē terre sed celi ignis vel
aīe vñ aīalia melancholica in quib; frigiditas z siccitas terre dominātur
sūt cholericis sanguineis z phlegmaticis aīalib; ceteris parib; frigidiora.

Ad vicissimū octauū q̄ arguebat q̄ terra non sit igne siccior. Dōm q̄
caliditas ignis exurendo desiccāt aliq̄. z liquefacit s̄m diuersitatē passibili-
um in q̄ agit parz qz indurat lutū z liq̄facit cerā Virgilius in buccolicis hi-
mus vt hic dureseat z hec vt cera liquefeit vno eodemq; igni. Sic nostro
daphnis amozē. Exiccat enī hūidū cōsumēdo. Et qz exiccat mouēdo a cē-
tro versus circumferentiā. Ideo ex ea p̄facit siccitatē quā inducit a sue na-
ture dispositōne naturali recedere. Que ē p̄tus termiatiua. Frigiditas āē
terre ē desiccatiua cōp̄mēdo. Et iō verior ē siccitas terre q̄ ignis.

Secūdo q̄ dā dicit q̄ q̄litas nō agit in passiua p̄ se. Cū sibi subiiciat sed in
p̄rariā actiua p̄ se agit. Et cū sint q̄litates p̄mo actiue z passiue vñ simple
non producit aliām.

Ad vicissimū nonū ē dōm q̄ arguebat q̄ aer nō sit humidior aqua q̄ aq̄
sentit aere humidior iudicio sensus. Sed hoc accidit ex eo q̄ humidū ipi
est adherēs z amplius cōgregatū. Et cū sit mediū inter oīno subtile z gros-
sum humectat vt rigz p̄fectius. Simplr enī z hūiditate essentiali pl⁹ hūme-
ctat aer eo q̄ p̄rietates hūidi q̄ sunt. Esse subtile Esse diuisibile. Et ma-
le terminabile termino p̄prio. Et bñ terminabile termino alieno p̄us sibi cōue-
niant. Cū duplex est humidū qd dā ē naturale sicut humidū aereū. qd dā
p̄o accū tale madefactū sicut humidū aqueū. Vel hūidū p̄r duplr cōsidera-
ri vidēz q̄tū ad eētā p̄ncipalr nō impeditā z tale ē hūidū aeris. Aut ad
inherentiā apparētē z tale est humidū aq̄. Vbi cōsiderādū q̄ humiduz aē-
ris z aque ē sicut calidū flāme feruētis qz ferri. Qd em calidū flāme lz essen-
tialiter sit calidius eo qd ferri Calefacit tñ intēsus ipa flāma. Sic s̄tr ma-
gis aere humectat aqua enī essentialr aer ē humidior aqua.

Ad trigessimū dōz q̄ Aristo. nō sentit humidū melle p̄us vlr aque s; s̄m
qd. Sicut q̄tū ad id qd est corpa p̄ hūidū aque z sicū terre sic z aliter terz
minari. humidū enī intermiatū est p̄prio termino bñ quidē terminabile cōsū-
stens termino alieno. Sicū p̄o ecō tra vñ Aristo. post mducta subdit p̄pter
hec oīa termiata corpa hic nō sūt terra z aqua.

Ad trigessimū primū ē dōm q̄ nō valet amplius q̄ postq̄ ē de necessita-
te q̄ generant corpa p̄ hūidū cū sicco z elemētū sicū est terra z humidum
aqua. Et necē sit eo corp⁹ generari grossum passum ex terra z aqua. Ideo
p̄mo p̄ma duo elemēta grauiā pl⁹ inuāt ad mēbroz gūatōez z eoz q̄tes.

Ad trigessimū secundū ē dōm q̄ Alien⁹ sensibiliter vt medie⁹ accipiēs
hūidū s̄m sensus inherentiā. Sicut etiā ibidē scribit sūmā caliditatē z sicc-
itatē in igne. Et in aqua frigiditatē z hūiditatē. Cū tñ Aristo. verius sen-
ctat vñā solā q̄litatē p̄ p̄us vni elemētōz existere dīam p̄iori. Aut dōm
q̄ hic sermo exponēdus ē s̄m p̄missam Aristo. z p̄mētōz intentōem.

Ad trigessimū tertium ē dōm q̄ i aqua vt apparuit nō adiuuat sensus. In
aere p̄o intellect⁹. Sicut enī hūidū inherēs nō p̄r ab aqua separari illa dūz
frante. Ita necz hūidū essentialē ab aere eo p̄manente.

Ad trigessimū quartū ē dōm q̄ hūidū aeris quāq̄ sit materiale respectu

In oppositū facta

ignis. Est tñ formale relatiōe terre z aque. Cū duo elemētoꝝ supiora te
neant magis locū forme z inferiora materie. Cū hūidū materiale adhe-
rens debet aque cū sit hmōi. Reliquū aut aeri.

Ad trigesimū quintū ē dōm q̄ licet hyems sit humidior vere humilita-
te accitanti madefactua. Uer tñ ē humidius humiditate essentiali cōnus-
critiua, pbat qm̄ tali humiditate videm⁹ uiuentia magis vere q̄ hyeme
humectari q̄ sanguinis et phlegmaris ostendit natura

Ad trigesimū sextū est dōm q̄ aqua n̄ ē simplr oīm humidōꝝ simpliciss-
simū vel subtilissimū. Sed solū inter ea que incorpabilia sunt p̄ nutrimentū
tū q̄ dicit saporis subiectū de quo phs in loco preallegato mentionem fa-
cit hūidū aut aereū nō est incorpabile p̄ alimentū seu nutrimentū quāq̄
sit subtilius.

Dubiū An aqua inter duas qualitates que sunt frigiditas et
humiditas In summo dēterminet sibi frigiditatē. Et
videt q̄ potius sibi dēterminet humiditatē. Qm̄ illud maxime alicui cōue-
nit q̄ dicitur difficillime ab eo remouet. Sed difficillime ab aqua remouet hū-
miditas imo difficilius frigiditate. Et c. Vinor pbat q̄ in aqua calefa-
cta manente humiditate remouet caliditas.

Solutio sic q̄ licet aqua frigiditatē nō habeat excellentissime simpliciter
et in ordine ad alia elementa. Tamē habet eaz inter duas qualitates sibi
magis naturalem.

Ad rōnem in oppositū est dōm q̄ licet in aqua calefacta remaneat hū-
miditas q̄ ignis agit p̄ncipaliter in aquā rōne caloris. Et ideo qm̄ ignis
corruptit aquā p̄mo corruptit eius frigiditatē. Tamē qm̄ aqua corrupta
p̄t ab aliquo per siccitatē pura a terra vel vento tunc primo corruptitur
eius humiditas.

Questiones quattuor in fronte p̄mi folij nominate ad
vtranz partē magistralissime ventilate ac finaliter s̄m opinionem
magni Alberti quā tenet secūdo perigeneseos z in libris methēoꝝꝝ
pro vna parte decise cū baccalarijs burse Laurentine famosissimi
agrippinē. Colonie gymnasiū p̄ite copiosa artū liberaliū p̄fessōꝝ z
scholarū multitudine in scholis publicis facultatis artū disputate
per honorabilem virū Henricū quenrell. Anno virginialis partus
Villesimo quadringentesimo super nonagesimū sexto. ad laudem
gloriā z honore cūctipotentis nitidissime sunt impresse z in Fdibus
may finite

Telos

LADES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

M Theol & Lit.

7

